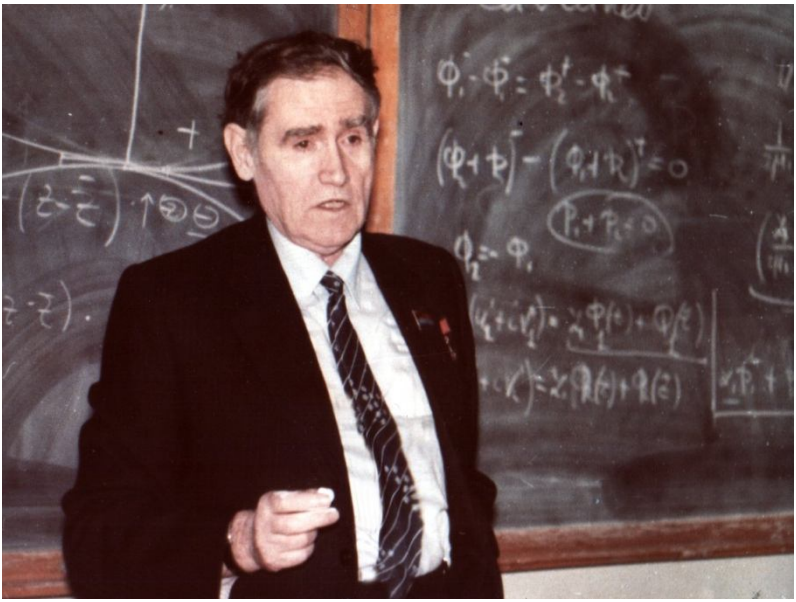
ISSN 2079–1836
2019, вип. 29

АКАДЕМІК В. І. МОССАКОВСЬКИЙ – ЗРАЗОК НАУКОВОЇ ДОСКОНАЛОСТІ, СТРАТЕГІЧНОГО ВІДЧУТТЯ НОВОГО, КОНСТРУКТИВНОЇ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОСТІ ТА ЯСКРАВОЇ ОСОБИСТОСТІ

До 100-річчя з дня народження
(27.08.1919 – 13.07.2006)

«Наукова доповідь В. І. Моссаковського – зразок математичної коректності та наукової досконалості»

Учні В. І.Моссаковського

«Особливий злет наукової творчості Університету цілком справедливо пов'язується з ім'ям академіка, Героя Соціалістичної праці Володимира Івановича Моссаковського»

М. В.Поляков,
член-кор. НАН України, д-р фіз.-мат. наук, професор,
Ректор Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

«Під керівництвом В. І. Моссаковського склалася відома не тільки в Україні, але і за її межами наукова школа в галузі механіки деформівного твердого тіла, яка стала одним із провідних підрозділів цієї галузі»

В. С. Гудрамович,
член-кор. НАН України, д-р техн. наук, професор

«Впевнений, що ще багато поколінь студентів, викладачів, науковців будуть користуватись результатами діяльності цього видатного вченого, ректора і громадянина, а велич цієї Людини з роками стане ще виразнішою»

А. П. Дзюба,
Заслужений діяч науки і техніки України, д-р техн. наук, професор

Майбутній видатний учений-механік, талановитий педагог, блискучий організатор вищої школи, академік НАН України, доктор фізико-математичних наук, професор Володимир Іванович Моссаковський народився 27 серпня 1919 року в м. Мелітополь в сім'ї службовців.

У 1939 році він з золотою медаллю закінчив середню школу № 38 м. Дніпропетровська та вступив до фізико-математичного факультету Дніпропетровського державного університету. У жовтні цього ж року його було призвано до Червоної Армії і далі, прямо зі строкової служби – на Велику Вітчизняну війну.

Пройшов 1-й і 3-й Білоруські та 1-й Український фронти, брав участь у Барановичівській, Брестській, Каунаській, Кенігсберзькій, Берлінській операціях. Дешифрувальник звукової батареї розвідувального дивізіону Володимир Моссаковський, використовуючи логарифмічну лінійку, арифмометр і знання з математики, за звуком ворожих пострілів засікав батареї та визначав координати для ведення прицільного вогню по ворогу. Бойові заслуги В. І. Моссаковського відзначені орденом Червоної Зірки та медалями.

Повернувшись з фронту після шестирічної перерви в навчанні, він у грудні 1945 р. поновився на першому курсі ДДУ. Тут по-справжньому розкривається його блискучий талант майбутнього вченого. За 11 років В. І. Моссаковський пройшов шлях від першокурсника до доктора наук. Він з відзнакою закінчує фізико-математичний факультет. У 1950 році вступає до аспірантури і через 2 роки, достроково, захищає кандидатську дисертацію, а через 4 роки (1956 р.), будучи докторантом Інституту механіки АН СРСР (м. Москва, 1954 – 1956 рр.), докторську дисертацію на тему «Деякі просторові контактні задачі теорії пружності». Одержані фундаментальні результати стали потужним підґрунтям для подальших досліджень процесів деформування пружних тіл в умовах контактної взаємодії, які згодом були реалізовані ним особисто та в роботах його численних учнів.

Вчений заснував та 36 років завідував (з 1953 по 1989 рр.) кафедрою прикладної теорії пружності (з 1992 по 2016 рр. – кафедра обчислювальної механіки і міцності конструкцій). Був організатором і науковим керівником (з 1968 по 1989 рр.) Проблемної науково-дослідної лабораторії міцності і надійності конструкцій ДНУ, де велися фундаментальні та прикладні дослідження задач механіки контактної взаємодії, статики і динаміки тонкостінних конструкцій, механіки руйнування та оптимального проектування конструкцій.

На чолі зі створеним ним науковим колективом вчений став фундатором і керівником відомої в Україні і далеко за її межами Дніпропетровської наукової школи механіки.

В. І. Моссаковський – автор понад 270 наукових праць, з яких 7 монографій. Під його безпосереднім керівництвом захищено 12 докторських та 47 кандидатських дисертацій. Він вніс значний вклад у розвиток фундаментальних напрямків механіки деформівного твердого тіла.

Широко відомими стали отримані В. І. Моссаковським результати в області математичної теорії пружності, теорії тріщин і механіки руйнування, статики, динаміки і стійкості тонкостінних конструкцій. Багато

його робіт з математичної теорії пружності одержали міжнародне визнання. Ним, уперше з вичерпною повнотою, розв'язані мішані задачі теорії пружності для півпростору з круговою лінією розділення граничних умов, задача для простору з плоским круговим розрізом, ряд просторових контактних задач зі змінною областю контакту. У процесі досліджень задач механіки деформівного твердого тіла В. І. Моссаковський отримав нові результати в теорії аналітичних функцій і інтегральних перетворень, аналітичної теорії диференціальних рівнянь, запропонував ефективні алгоритми дослідження контактних задач для некругових у плані штампів та розв'язання диференціальних рівнянь класу Фукса, до яких зводяться багато важливих мішаних задач теорії пружності.

Під безпосереднім керівництвом В. І. Моссаковського розроблено нові експериментальні методи досліджень напружень і деформацій в конструкціях, зокрема, інтерференційно-оптичні методи, що дозволило одержати ряд вагомих експериментальних результатів з проблем контактної взаємодії твердих тіл, а також статики, динаміки і стійкості неоднорідних тонкостінних конструкцій. Його дослідницькому стилю властиве добре продумане використання математичного апарату і глибоке проникнення у фізичну сутність проблеми. Він був гарячим прихильником широкого застосування числових засобів досліджень процесів деформування твердих тіл та експериментальних методів для обґрунтування робочих гіпотез теорії і перевірки одержаних результатів на практиці.

Маючи тонке інженерне мислення, В. І. Моссаковський з 1957 року плідно співпрацює з ученими та інженерами конструкторського бюро ракетно-космічної техніки «Південне». Під його керівництвом та за активною участі розроблено унікальні методики розрахунку силових конструкції. Його заслуги на цій царині відзначені Державною премією СРСР (1970 р.) і Премією Ради Міністрів СРСР (1981 р.).

Визнанням наукового авторитету професора В. І. Моссаковського стало його обрання в 1967 році членом-кореспондентом, а в 1972 році – дійсним членом АН УРСР по відділенню «Механіка, математика і кібернетика».

Важко переоцінити внесок професора В.І. Моссаковського в розвиток Дніпропетровського державного університету, ректором якого він був протягом 22 років (з 1964 по 1986 рр.). За цей час істотно зріс якісний рівень науково-викладацького складу, значно зміцнилась матеріально-технічна база університету, введено до ладу нові навчальні і наукові корпуси та створено могутній обчислювальний центр. Були організовані нові факультети, кафедри і лабораторії, зміцнені зв'язки з навчальними закладами і промисловими підприємствами.

Насамперед це відобразилося у побудові та введенні в експлуатацію нових об'єктів, серед яких були головний навчально-адміністративний корпус № 1, корпуси № 8, 9, 10, 11, 12, спецкафедра (корпус № 13), стрілецький тир, житловий будинок, експозиційна оранжерея ботанічного саду, перша черга експериментально-господарського блоку, культурно-побутовий корпус, спортивний комплекс із 4 спортивними залами і 2 плавальними басейнами. спортивно-оздоровчий табір у с. Кочережки Павлоградського району, стаціонарне хокейне поле, два гуртожитки (№ 4

і № 5) у сукупності більше, ніж на 1,5 тис. місць. Результатами цієї роботи стало поліпшення умов праці і побуту викладачів та студентів університету. Вперше за багато років університет зміг відмовитись від оренди приміщень інших організацій, перейти на однозмінні заняття.

В цей період була відкрита ціла низка нових факультетів, почалася підготовка студентів за новими спеціальностями, для забезпечення навчального процесу створено нові кафедри. Університет увійшов до 25 провідних вузів СРСР

Видатна науково-педагогічна і громадська діяльність та наукові досягнення академіка В.І. Моссаковського відзначені званням Героя Соціалістичної Праці (1982 р.) з врученням Золотої медалі «Серп і Молот», Почесним званням «Заслужений діяч науки і техніки України», двома орденами Леніна та двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденами Червоної Зірки, «Знак Пошани», «За Мужність», орденом Вітчизняної війни II ступеня, медалями «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «Маршал Г. К. Жуков», Почесними грамотами Верховної Ради України (неодноразово) та багатьма іншими високими відзнаками. Він Лауреат Державної премії СРСР в галузі науки і техніки та Премії Ради Міністрів СРСР, Людина 2000 року за оцінкою Міжнародного Бібліографічного Інституту (Кембрідж, Велика Британія).

У 1998 році його було нагороджено однією з найвищих нагород України – орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня, а в 1999 р. – званням «Почесний громадянин м. Дніпропетровська», а також Заслужений професор і Почесний ректор Дніпропетровського національного університету. Ім'я В. І. Моссаковського внесено до Книги Трудової Слави Дніпропетровщини.

В. І. Моссаковський був надзвичайно багатогранною творчою особистістю. Талановитий учений-механік він, водночас, був носієм культури в найвищому розумінні цього слова. Володів багатьма іноземними мовами, глибоко знав історію, був закоханий у літературу, добре грав у шахи, любив спорт, його приваблювали всі грані життя.

Для своїх учнів – він, насамперед, був доброзичливим і мудрим наставником. Широка ерудиція, талант дослідника й організатора, наукова принциповість і вимогливість, тонке відчуття нового і перспективного у поєднанні з умінням створити в колективі обстановку наукової творчості були притаманні йому протягом усіх років діяльності.

В. І. Моссаковський – достойний взірець у науковому пошуку, педагогічній роботі, ставленні до праці.

Результатами діяльності цього видатного вченого, ректора і громадянина будуть користуватися ще багато поколінь студентів, викладачів та науковців, а велич цієї Людини з роками стане ще виразнішою.

Редакційна колегія
та учні академіка НАНУ
В. І. Моссаковського